

A HÁTLAGON

EURÓPA
FÉNYTÉRKÉPE

Európa népességének 99 százaléka napjainkban soha nem látja zavartalanul, teljes szépségében az éjszakai égboltot. Ez az adat a világ első, fénysenyvezéssel foglalkozó atlaszából való, amely nemrégiben jelent meg. A szerzők, P. Conzano, F. Falchi és C. D. Elvidge az angol légierő katonai meteorológiai műholdjának látható fénytartományban készült nagy felbontású képeit (lásd erről részletesen lapunk 2000/27. számában – A szerk.) elemezték. Kivonták az „átmeneti” fényeket, mint például az erdőtüzeket, majd összevetették az összesített adatokat egy-egy terület népsűrűségével. Mint látható, az eredmény meghökkenítő.

„Szeretnénk megvédeni a profi és az amatőr csillagászokat munkájuk gyakorlásában, de minden európai lakost is, mert joguk van a csillagos égboltot anélkül szemlélni, hogy a földi fények zavarnák a látvány élvezetét. Ezenkívül szeretnénk felhívni a figyelmet az energiatakarékosra, az energia és a pénz pocskolására” – nyilatkozták a szerzők. A Nemzetközi Csillagászati Unió XXIII. közgyűlése még 1997-ben állást foglalt az éjszakai égbolt védelmében: „A csillagos ég az egész emberiség öröksége, ezért érintetlenül meg kell őrizni... A csillagos ég kapjon legalább annyi védelmet, amennyit a világörökség részévé vált helyek kaptak a Földön.” Az állásfoglalást később a következőkkel egészítették ki: „A fényszennyezés elleni fellépésben a gazdaság érdeke szinte teljesen egybeesik a tudományával. Egyszerű szabály, hogy a fényt a megvilágítandó tárgy felé kell irányítani, s ezzel nemcsak energiát lehet megtakarítani, hanem az égbolt eredeti látványa is megőrizhető. Csupán ennek az elvnek közigazgatási szabályként való alkalmazását kell elérni.”

A TELEVÍZIÓK
MÚSORAIBÓL

■ Híres, ismert és kevésbé felfedezett budapesti **antikváriumokba** látogathatunk az **m2** segítségével. A **Bán Zoltán András** és **Bikácsy Gergely** kalauzolásával készült dokumentumfilm néhány antikvárium kincseit mutatja be. Régi könyveket, értékes kéziratokat, metszeteket, térképeket sorakoztatnak fel a **január 24-én 9.05-kor** látható összeállításban.

■ Legyen szemtanúja az elmúlt 10 év legnagyobb árvízének! Nézz meg, hogyan próbálják a tudósok előre jelezni a hirtelen viharokat, hogy ezzel életet menthessenek meg! Az **Árvizek** című filmben **január 24-én 22 órakor** a **NatGeo** műsorán megtapasztalhatják, amint a meteorológusok a megkísérik előre jelezni a viharokat és az árvizeket. Ha időben figyelmeztetnek, az árvíz útjában fekvő városok és falvak felkészülhetnek a katasztrófára.

■ Napról napra hihetetlen mértékben bővülnek az Univerzumra vonatkozó ismeretek. Már folyik az egész Univerzum térbeli feltérképezése és ábrázolása. De hogyan történik mindez, és mit hoz a jövő? Ezekről és még sok más érdekes kérdéssről beszél a **Duna Televízió január 25-én 16.25-kor A tudomány kincsesháza** című műsorban Szalay A. Sándor akadémikus, a baltimore-i Johns Hopkins University professzora.

■ Vajon az ember az egyetlen élőlény, mely ki tudja fejezni érzéseit, képes a beszédre és érti a halál fogalmát? Talán nem. Kanzi, a bonobó majom mindezt tudja, sőt még többre is képes. Egy speciális billentyűzet segítségével kifejezésre juttathatja összetett gondolatait, érzéseit és beszélgetést is folytathat. Erről szól a **Kanzi** című ismeretterjesztő film a **NatGeon január 25-én 16 órakor**. A film második része – 17 órakor – bemutatja Kanzi fejlődésének újabb állomásait, és tanúi lehetünk, hogyan boldogul különlegesen intelligens nővére és a nővér kicsinye.

FIGYELMEBE AJÁNLJUK!

■ A **Velence, a süllyedő város** című filmből megtudhatjuk: mi lehet az olasz város utolsó esélye arra, hogy megmeneküljön. A **Discovery Channelen január 27-én 21 órakor** látható műsor a tudományt és történelmet házasítva mesél arról, hogy miért oly fontos a víz e történelmi város számára, és hogy mi az a jócskán ellentmondásos megoldás, mely megvédi Velencét a tenger támadásától.

■ **Európa legszebb kertjei** címmel belga ismeretterjesztő sorozatot indít **január 28-án 19.30-kor** a **Duna Televízió**. Az első részben egy középangliai birtokon, a Derby grófság dombos vidékén járunk. Itt Chatsworthben raboskodott évekig a szomorú sorsú **Stuart Mária**. A palotát **William Cavendish** herceg, az egyik legnevesebb angol család leszármazottja 1702-ben építtette újja itáliai reneszánsz stílusban. Anglia egyik legel-

bűvölőbb építményét csodálatos kertek, teraszok, sétányok veszik körül.

■ A második világháború alatt a kanadai kormány utasítására az albertai Suffieldben tudósok vizsgálták a mustárgáz emberekre kifejtett hatását. Az **Elhallgatott történelem** című kanadai dokumentumfilm annak a négy önkéntesnek a sorsát mutatja be, aki kétezer társával együtt részt vett a kísérletben. Bemutató: **január 28-án 16.25-kor** a **Spektrumon**.

■ A második világháború filmes dokumentumanyagai többnyire fekete-fehér tekerceskből állnak, a **Háború színesben** című angol dokumentumfilm-sorozat azonban olyan eredeti színes felvételeket mutat be, amelyek többségét nyilvánosan még sohasem sugározták. Az első rész **január 29-én 22.25-kor** a **Spektrumon** a háborús előkészületeket, a háború kitörését és az „új világrend” kiépülését követi nyomon, a második rész a „totális háborút”, az 1941-től 1944-ig tartó időszakot idézi fel, míg a harmadik rész a tengelyhatalmak bukását, és a szövetségesek győzelme utáni állapotokat mutatja be.

VÁNDORKIÁLLÍTÁS BÉCSBŐL

Hologram-kiállítás nyílt a bécsi Zsidó Múzeum anyagából a **Bálint Zsidó Közösségi Házban** (VI., Révay u. 16.). A **Bécsi zsidóság** című tárlat **január 27-ig** tart nyitva a fővárosban. Ezt követően vidéki városokban fogadják: Debrecenben, Keszthelyen, Pécsen, Szombathelyen, Nagykanizsán, Zalaegersze- gen és Szegeden.

LÁTOGATÁSI SZÜNET A BARLANGBAN

A Dorog és Esztergom között húzódó Nagy-Strázsahegy világhírű **sátorkőpusztai barlangja** ezentúl csak korlátozott mértékben látogatható. A föld alatti, hévízes üregképződésű járatrendszer, amelyet 1946-ban fedezett fel a nemrégiben elhunyt **Jakucs László** és munkacsoportja, árákat szenvedhet a rendszeren látogatóktól. Ezért a barlangot januárban, augusztusban és decemberben egyáltalán nem lehet megtekinteni, az év többi részében minden második hétfőig lesz nyitva. A gipsz- és aragonitkristályokkal ékes üregrendszert viszont ezentúl reflektorokkal világítják meg.

*** KITAIBEL ***

E számunknak a **KITAIBEL PÁL KÖZÉPISKOLAI BIOLÓGIAI TANULMÁNYI VERSENY** anyagát adó cikkei: *Még mire jó a catauba?, Második jelentés*

ÉLET & TUDOMÁNY
megrendelhető

Találkozunk az interneten is!

■ ÉT-online: <http://www.eletestudomany.hu>

■ ÉTarchívum: <http://www.sulinet.hu/eletestudomany/archiv>

■ E-mail: eletestudomany@mhk.hu

■ E-mail: eletestudomany@sulinet.hu

- a kiadónál (tel.: 266-9290, fax: 318-6668),
- a könyvtárban (fax/tel.: 267-2780),
- a szerkesztőségben (fax/tel.: 338-2472), eltud@elender.hu
- információ, reklamációk: 317-9999.